

Renovatie stadionveld FC Twente: ‘Een project als dit is de Formule 1 van de grassport’

Toen FC Twente in mei kon beginnen met de uitgestelde renovatieplannen voor het stadionveld van de Grolsch Veste, stonden twee dingen vast: voor de nieuwe grasmatten mochten geen zoden worden gebruikt en de toplaag moest optimaal worden. Dat betekende dus dat gekozen moest worden voor het juiste graszaad en de juiste ingrediënten voor een gezond bodemleven in die toplaag, ook voor de lange termijn. Bij dit aspect van de renovatie speelde Mark Timmerman van Prograss een belangrijke rol als adviseur en leverancier.

Auteur: Wijnand Meijboom

Timmerman werkt al langer samen met fieldmanager Henry de Weert van deze voetbalclub. Het was dus logisch dat hij ook bij dit omvangrijke project betrokken werd. Hans Kok van GrasMeesters was projectleider bij de veldrenovatie. Alle drie hebben zij een achtergrond in de golfwereld en dat is volgens Timmerman een groot voordeel. ‘Mede daardoor weten wij hoe belangrijk de toplaag en de voorwaarden voor een optimaal bodemleven zijn, en dat je maar één kans krijgt om het goed te doen. Je moet niet alleen kijken naar de zuurgraad en de granulaire samenstelling, zoals vaak gebeurt, maar ook naar de voeding en het organisch materiaal dat nodig is voor een goede bodemkwaliteit.’ Om de hele toplaag te optimaliseren, werden naast de gangbare voedingsstoffen ook compost, zeer hoogwaardige organische stof (Karisol Complex), zeewier, fosfaat en calcium toegevoegd. Timmerman: ‘Het fosfaat heb-

ben we door de toplaag gemengd; dat krijg je er later nooit meer zo diep en egaal in. Het gebruik van zeewier als voedselbron voor plant en micro-organismen is ook iets uit de golfwereld. Zo hebben we als het ware een volledig opgeladen accu gecreëerd.’

Water

Met de oude bodemkwaliteit was trouwens niet zo veel mis. De Weert kende ‘zijn’ oude grasmatten en de toplaag daaronder als geen ander. Die oude toplaag is dan ook opnieuw gebruikt, met dien verstande dat hij flink verschaald is door onder andere veel zand toe te voegen voor een betere waterdoorlatendheid. Met de huidige weersextremen en met het oog op de toekomst is dat laatste een belangrijk punt. Water was sowieso een belangrijk thema binnen dit project. Er is een DrainTalent-systeem aangelegd, een nieuwe beregeningsinstallatie aangebracht

Betrokken bedrijven bij de veldrenovatie van FC Twente:

- GrasMeesters (directie en toezicht)
- Prograss (advies en levering van producten voor de toplaag en de ingroei)
- De Ridder (hoofdaannemer voor de aanleg van het complete veld)
- Sports Pitch Systems (veldverwarming)
- Wilkon (berekening en filterinstallatie)
- DrainTalent Company (DrainTalent)
- Van Heteren Weg- en Waterbouw (inlaatvoorziening Twentekanaal)
- Van Lenthe Dalfsen (gestuurde boring vanaf Twentekanaal)

‘Nu kan ik makkelijker jaarrond de kwaliteit leveren die spelers en bonden eisen’

om het veld te kunnen sproeien en een verbinding naar het Twentekanaal geboord, dat laatste om de DrainTalent met kanaalwater te voeden in plaats van met leidingwater. Hiervoor is ook een kostbare filterinstallatie aangebracht. Daarnaast is er nieuwe veldverwarming geïnstalleerd. Na 27 jaar was dat ook hard nodig. Deze zaken zijn nu grotendeels aan het oog onttrokken. De nieuwe grasmat met kunstgrasomranding is uiteraard duidelijk zichtbaar. De Weert is tevreden met het resultaat en ook de spelers en staf geven hem positieve feedback. Het is mede aan zijn ervaring en overtuigingskracht te danken dat FC Twente nu beschikt over deze ultramoderne middelen. ‘Ik heb de directie duidelijk kunnen maken dat het belangrijk is om nu iets te creëren dat toekomstbestendig is. Jarenlang moest ik met oude systemen een veld onderhouden dat aan de moderne eisen voldoet. Nu kan ik veel makkelijker jaarrond de kwaliteit leveren die spelers en bonden eisen.’ De nieuwe grasmat is voorzien van kunstgrasvezels voor extra stevigheid, zoals in veel voetbalstadions het geval is. Het stadionveld in Enschede kan dat goed gebruiken, want de belasting is enorm door het

grote aantal wedstrijden dat er gespeeld wordt. De al vaststaande keuze voor zo’n hybrideveld was een extra argument om te zaaien. Kok: ‘We wisten dat het een hybrideveld zou worden; anders hadden we de toplaag nooit zo grof durven bouwen.’

De keuze om een DrainTalent te plaatsen, was een extra reden voor de drie graskenners om geen graszoden te gebruiken. Bij dit systeem is de capillaire werking namelijk heel belangrijk. Het gras wordt van onderaf van water voorzien; dan moet er geen obstakel in de toplaag zijn. ‘Graszoden worden elders gekweekt. Ze bevatten veel vilt en zorgen altijd voor problemen met de aansluiting op de toplaag. Er gaat niets boven zaaien’, concludeert Kok. Timmerman en De Weert delen deze mening. Als dealer van DLF adviseerde Timmerman om een mengsel van honderd procent Engels raaigras te gebruiken met zowel tetraploïde als diploïde rassen (4-4-2 Master). Daarna volgde veldbeemd met ProNitro-coating (BeemdMaster), ook uit de professionele Materline-collectie van DLF. ‘Tot slot is er doorgezaaid met Triple FineMaster, een de meest fijnbladige rassen Engels raaigras. Dat zorgt voor een nog dichtere mat’, zo verduidelijkt Timmerman.

Goede planning

Het was dus niet de vraag of er gezaaid moest worden. Veel clubs kiezen voor zoden omwille van de snelheid. Voor FC Twente was inzaaien echter geen probleem, omdat het project al op 13 mei van start kon gaan en er geen nacompetitie of voorrondes voor Europees voetbal gespeeld hoefden te worden. De beschikbare tijd voor de renovatie was dus duidelijk: vijf weken om het werk te doen, zes weken om het gras te laten kiemen en uitgroeien tot een stevige voetbalmaat. Kok: ‘Bij een dergelijk project is het meeste werk vooraf. Het is belangrijk om een goede planning te hebben en tijdig alle partijen vast te leggen, want tijdens het proces kun je weinig meer bijsturen. Het vraagt ook van de hoofdaannemer een aanzienlijke inspanning om het werk in zo’n korte tijd uit te voeren.’

Handmatig

Eén keer moest er wel bijgestuurd worden. Toen de DrainTalent nog niet aangesloten was, kwam er een enorme plens water naar beneden en dreigde de nieuwe ondergrond blank komen te staan. Gelukkig had fieldmanager De Weert bedongen dat de DrainTalent ook

werd uitgerust met drie kleppen die handmatig bediend konden worden. Zo kon het water na die hoosbui probleemloos afgevoerd worden vanuit het drainagesysteem. De Weert: ‘Ik wilde wel een Draintalent, maar voor de zekerheid ook een traditionele methode om de drainage in gang te zetten. Zo kunnen we elk risico uitsluiten bij haperende software of iets dergelijks.’ Zijn wens is nu omarmd door de producent als handige toevoeging aan het DrainTalent-systeem. Timmerman: ‘Dat is het mooie van dit project: onze praktijkervaring leidt tot mooie oplossingen.’ Een ander voorbeeld zijn de sproeiers van de nieuwe berekening. Dankzij kennis uit de golfwereld kunnen die nu apart bediend worden, maar ook allemaal tegelijk aangezet worden. Bovendien doen ze hun werk ook nog eens veel sneller, bijvoorbeeld voor het begin van een wedstrijd of in de rust. ‘Deze sproeiers gebruiken voorlopig nog wel leidingwater. In verband met de veiligheid van spelers en toeschouwers mag er niet een of andere bacterie in het sproeiwater zitten’, aldus De Weert.

‘Dat is het mooie van dit project: onze praktijkervaring leidt tot mooie oplossingen’

Doorsijpelen

FC Twente heeft met de aanleg van het nieuwe stadionveld een enorme inhaalslag gemaakt. Ook het trainingsveld is afgelopen zomer onder handen genomen om een zo klein mogelijk kwaliteitsverschil met het stadionveld te creëren. Kok, tot slot: ‘Een project als dit is de Formule 1 van de grassport. Het gaat om het beste van het beste; iedereen kan ervan leren en de kennis en toepassingen kunnen uiteindelijk doorsijpelen naar de amateursport.’

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!